

María Martín-Torres, directora del Centre Nacional d'Investigació sobre l'Evolució

Tinc 48 anys. Vaig néixer a Ourense i visc a Burgos. Estic casada i tinc dos fills. Soc doctora en Medicina i Cirurgia i soc coinvestigadora principal del projecte Atapuerca. Falten drets i polítiques socials, des de la conciliació fins a les pensions, ajuda a les persones dependents... Soc creient

“És més fràgil un individu que està sol que un que està malalt”

SUSANA SANTAMARIA

Per què l'evolució no ens protegeix de la malaltia?

Moltes de les nostres malalties actuals són el resultat d'un desajust entre el món nou que hem creat i una biologia que va evolucionar en un entorn completament diferent.

Hem desenvolupat un sistema immunitari que ens ataca, això és estrany.

Tenim malalties autoimmunes perquè defensar-nos de les infeccions ha estat la prioritat en l'evolució de la nostra espècie. El nostre cos funciona com un detector de fums que salta a la mínima amenaça.

L'Homo sapiens és una criatura fràgil?
Ho és quan està sol. L'*Homo sapiens* és una espècie social i la seva veritable fortalesa l'hi dona la interacció i col·laboració amb els altres. És més fràgil un individu que està sol que un individu que està malalt.

En el passat emmalaltíem menys?
Possiblement, perquè la malaltia no era compatible amb la vida. Però el fet de viure amb malalties no significa que siguem més dèbils, ja que hem pogut domar-ne algunes i morir-nos amb elles i no d'elles.

Si les altres espècies en estat salvatge no

tenen malalties, significa que els humans estem mal dissenyats?

Tenim malalties perquè som una espècie amb una capacitat de transformació de l'ambient en què vivim tan gran que aquell canvi cultural i d'estil de vida ha estat més ràpid que el ritma a què la nostra biologia és capaç d'adaptar-se.

Estem dissenyats per a una altra vida?
Tota la nostra anatomia, metabolisme, fisiologia estaven adaptats a un estil de vida a l'aire lliure amb molta activitat física i, en molt poc temps, hem passat a una vida que ens exigeix absolutament el contrari.

Per què la selecció natural no elimina malalties com el càncer?

La llei de la naturalesa no es preocupa de la nostra felicitat ni de la nostra salut, sinó de maximitzar l'èxit reproductiu, i els càncers solen desenvolupar-se en edats avançades.

Per a quines malalties estem més preparats?

Per a les infeccions que sí que atempten contra la supervivència de l'espècie perquè poden afectar edats reproductives.

Ara els virus són una amenaça global.
Som molts i vivim molt a prop, i les pràcti-

'Homo imperfectus'

Una de les fòbies més comunes de l'*Homo sapiens* del segle XXI continua sent als insectes, herència d'un mecanisme que en el passat, quan vivíem a l'aire lliure, tenia una utilitat que ara ha quedat obsoleta; i l'altra més comuna és la por del rebuig, perquè sense la tribu estàvem morts. Martín-Torres, doctora en Medicina convertida en paleoantropòloga, estudia les nostres arrels per respondre a grans preguntes sobre l'evolució de la nostra espècie: per què continuem emmalaltint malgrat l'evolució? Per què una espècie que suposàvem hiperadaptada conviu diàriament amb el patiment?... “El nostre cos viu reajustant-se als nous estils de vida, però encara arrosseguem adaptacions a amenaces que ja no existeixen o ens falten defenses davant enemics nous”, explica a *Homo imperfectus* (Destino).

ques ramaderes i de domesticació que arriben amb el neolític afavoreixen les zoonosis, és a dir, les mutacions de patògens que abans només afectaven els animals.

Anem més de pressa que la natura?

Sí, per això hi ha avui un nombre tan gran de càncers, perquè ens estem enfrontant a un ambient nou amb amenaces que abans no existien. Estem veient que cada vegada hi ha més càncers de mama i de coll uterí.

Per quin motiu?

Ara les dones tenen els fills molt més tard, i això fa que els nostres cicles hormonals canviïn completament.

Hem desenvolupat un sistema de vida que ens fa emmalaltir?

Som una espècie amb capacitat de decidir el nostre destí i fa falta una reflexió serena i crítica de cap a on volem anar. Avui dia l'humà és la força de més impacte ecològic que hi ha al planeta.

Relaciona vostè la malaltia amb la solidaritat.

Qui porta la cicatriu?... El que sobreviu a la batalla. Hi ha una doble fortalesa: la de l'individu que lluita contra aquell problema i la del grup, perquè ha necessitat la cura dels altres per sobreviure.

Per què creix la malaltia mental?

El nostre cervell és un òrgan especialitzat en la resolució de problemes. L'ansietat ens ajuda a anticipar problemes. Evolutivament, preocupar-nos pel que pot passar és adaptatiu. De vegades s'excedeix, però això a l'espècie no li va malament, només a l'individu.

L'adolescència s'ha convertit en un període de molta vulnerabilitat, per què?

Abans ens convertíem en adults i els joves arriscàvem en l'ambient segur de la tribu, ara es veuen abocats a ser acceptats en un món virtual que és molt estret i insegur. Hem desnaturalitzat la nostra relació amb els altres.

Anem en contra de l'evolució?

No, perquè l'evolució té dues dimensions, una biològica i una altra cultural. La nostra capacitat d'aplicar el coneixement per combatre les amenaces és també part de la nostra evolució.

A quina conclusió ha arribat estudiant l'Homo sapiens fins als nostres dies?

Per mi l'as a la màniga són la flexibilitat i la diversitat, que és com tenir una caixa d'eines moltíssima més àmplia per afrontar noves amenaces.

Cap on creu que ens dirigim?

Som molts i hauríem de posar-nos d'acord, però podríem arribar on volguéssim. Som una espècie molt bona creant problemes però també solucionant-los.